

ÜNİTE 3

Güç Ve Güç Politikaları: Realizm

Teori, etrafımızda meydana gelen karmaşık olayların açıklanması amacı güden varsayımlar bütünüdür. Uluslararası politika gibi çok geniş bir alanı kapsayan sosyal bilimlerde, olayları bütünüyle açıklayabilecek tek bir teori bulmak imkânsızdır. Realizm, bir uluslararası politika teorisi olarak disiplini en fazla etkileyen teorilerden birisidir

Realist Düşüncenin Evrimi

Realizm uluslararası politikayı güç açısından inceler. Devletlerin birbirleri ile ilişkilerinde güce başvurmalarına reel politik ya da güç politikası denir. Realizmi oluşturan ya da ona kaynaklık eden ve inceleyen düşünürler aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

- Thucydides – Peloponnesian Savaşı
- Sun Tzu – Savaş Sanatı
- Kautilya - Arthashastra
- Niccolo Machievelli - Prens
- Thomas Hobbs – Leviathan

Yukarıdaki komutan ya da düşünürlerin eserlerinden ilk üçü milattan önce 4. yüzyılda yazılmış diğer ikisi ise 15. ve 16. yüzyıllarda yazılmıştır. Hepsinin de ortak noktası güç, güç dengesi, ittifaklar ve stratejiler hakkında olmalarıdır.

Ancak yukarıdaki düşünürler kendilerini realist olarak tanımlamamışlardır. Bunlar 2. Dünya savaşından sonra ortaya çıkan realist teoriye dayanak teşkil etmişlerdir. Realist teori dünya barışından herkesin çıkarı olduğu görüşüne -İdealistlerin savunduğu- karşı çıkar.

Hans J. Morgenthau ve Klasik Realizm

Hans Morgenthau'ya göre Realizmin altı temel prensibi bulunmaktadır:

- Politika, toplum gibi, kaynağı insan doğası olan objektif kanunlar tarafından yönetilmektedir.
- Uluslararası politikada çıkar güç olarak tanımlanır.
- Güç olarak tanımlanan çıkar evrensel bir olgudur, ancak çıkarın anlamı ve içeriği dış politikanın oluşturulduğu kültürel ve siyasi ortama bağlı olarak değişebilir.
- Ahlaki buyruklarla, siyasi eylemler arasında daima bir gerginlik vardır.
- Belli bir ülkenin ahlaki kaygıları ile evrensel ahlaki kurallar aynı anlama gelmemektedir.
- Realizmin çıkarı güç açısından tanımlaması, uluslararası politikayı diğer disiplinlerden ayırmakta ve onu bağımsız bir disiplin yapmaktadır.

Realizmin temel varsayımları şunlardır:

1. Realizme göre uluslararası politika bir güç mücadelesidir.

2. Uluslararası sistem anarşidir.
3. Uluslararası politikanın en önemli aktörleri devletlerdir.

Şimdi yukarıda maddeler halinde değinilen temel varsayımlar numara sırasına göre detaylı bir şekilde incelenecektir.

1. Güç, bir aktörün diğer bir aktörün düşünce ve davranışını kontrol edebilme yeteneğidir. Başka bir deyişle bir aktörün, başka bir aktöre, o aktörün aksi takdirde yapmayacağı bir şeyi yaptırabilme kabiliyetidir. Bir devletin güç kaynakları ve güç kapasitesi vardır. Gayri safi milli hâsıla, doğal kaynakla, nüfus ve toprak gibi unsurlar güç kaynaklarına; askeri güç gibi kısa dönemde kullanabilecek öğeler ise güç kapasitesine girer. Güç öğelerini fiziki ve fiziki olmayan olarak ikiye ayırmak mümkündür. Fiziki öğeler, nüfus, doğal kaynaklar ve askeri güç gibi öğeler iken; fiziki olmayan güç öğeleri ise ulusal moral, ulusal özellikler, diplomasi ve hükümetin kapasitesi gibi öğelerden oluşur. Bunlar arasında diğer öğeler askeri güce dönüştüğü ölçüde önem kazanmıştır. Askeri bu güç sert güç olarak da adlandırılmaktadır. Fakat çoğu zaman devletler diğer devletleri sert güç kullanmadan kendi değerlerini ve ideolojilerini diğerlerinin benimseterek gerçekleştirilir. Buna da yumuşak güç denmektedir. Realizme göre mutlak güç hiçbir şey ifade etmez. Ancak devletlerin gücü birbirleriyle kıyaslandığında göreceli güce göre asıl durumları ortaya çıkar. Güç dengesi kavramı da önemli bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Devletler tek bir devletin hâkimiyetini kabul etmezler ve gücü etkileyen her türlü kaynak ve öğenin tüm devletlerin arasında dengeli bir şekilde dağıtımını gözetirler. Ancak bu eşit şekilde dağıtılacağı anlamına gelmez. Eğer sistemde bir devlet tek başına güçlü ise buna tek kutuplu ya da hegomonik sistem; iki devlet güçlüyse iki kutuplu; ikiden fazla devlet güçlüyse çok kutuplu sistem olarak adlandırılır. Klasik realistler çok kutuplu sistemin en uygun; neorealitler ise iki kutuplu sistemin en uygun sistem olduğunu savunur.
2. Anarşi kavramı ilk bakışta kötü bir algı oluştursa da uluslararası düzeyde her zaman bu böyle değildir. Realistler anarşi kavramını uluslararası sistemde kural koyacak ve bu kuralları uygulayacak üst bir otoritenin yokluğu olarak tanımlarlar. Devletler uluslararası düzlemde kendi başlarındadır. Diğer devletlerin gücünü kendi güçleriyle dengelemek zorundadırlar. Buna kendi kendine yardım sistemi denir. Tabii ki bu kendi başlılık ve yalnızlık durumu kurallara uyanlarla uymayanlar arasında güç kullanacak bir otoritenin olmamasını doğurur. Bu yüzden ULİ201U-ULUSLARARASI POLİTİKA-1 Ünite 3: Güç ve Güç Politikaları: Realizm 2 devletler sürekli bir güvenlik ikileminin ortasında kalırlar. Devletlerin kendi güvenliklerini arttırma arzusu, sonuçta tüm devletlerin daha az güvenli bir ortamda yaşamalarına sebep olur. Realistlere göre, devletlerin temel amacı güç kazanmak ve diğer devletlerin güçlenmesini güç dengesi politikası yürüterek önlemektir. Bu nedenle uluslararası sistemdeki anarşi devletler arasında iş birliğinin tesis edilmesini negatif yönde etkiler.
3. Realizme göre devletler uluslararası politikanın en önemli aktörleridir. Klasik Realistler devlet adına hareket eden karar vericilerin rasyonel aktörler olduğunu varsayılmaktadır. Bu yüzden devlet dışı aktörlerin sistemdeki etkilerinin marjinal olduğu kabul edilmektedir. Rasyonellik “devlet adamlarının rasyonel varlıklar olarak ulusal çıkarı ulaşmada kullanılacak politika seçeneklerinin zayıf ve güçlü yönlerini değerlendirme yeteneğine sahip olmaları” olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda üç varsayım ortaya çıkar

- a. Rasyonellik, devlet adına hareket eden karar vericilerin yekpare bir aktör olarak seçim yapabildiklerini ve eyleme geçebildiklerini varsaymaktadır.
- b. Rasyonellik varsayımı devletlerin ve diğer uluslararası aktörlerin kendi çıkarlarını belirleyebildiklerini ve belirledikleri bu çıkarları öncelik sırasına göre sıralayabildiklerini varsaymaktadır.
- c. Rasyonellik varsayımı, aktörlerin fayda maliyet analizi yapabildiklerini ima etmektedir.

Kenneth Waltz ve Neorealizm

Neorealizm sadece devletler değil uluslararası sistem üzerine yoğunlaşır. Siyasi yapıların üç ögesi bulunur:

1. Düzenleyici prensip (anarşi veya hiyerarşi)
2. Birimlerin özellikleri (işlevsel olarak benzer ya da farklı)
3. Kapasitelerin dağılımı

Waltz'a göre sistemde bir üst otorite bulunmaması durumu, düzenleyici prensibin anarşi olmasını da beraberinde getirir. Devletlerin kendilerinden başka güvenecek kimseleri olmamasından dolayı bütün aktörler işlevsel olarak aynı olacaklardır. Fakat devletler anarşi altında işlevsel olarak aynı olsalar da bu işlevleri yerine getirme kapasiteleri açısından birbirlerinden farklılaşırlar. Sistemik değişim de devletlerin sahip oldukları kapasitelerdeki değişmelere bağlı olarak değişir. Bu kapasite değişimleri sistemi, tek, iki ya da çok kutuplu sisteme dönüştürebilir.

Klasik realizme göre şu konularda ayrışır:

- Neorealistler devletlerin güç peşinde koşmalarının insan doğası ile ilgili olmadığını savunarak, bunun uluslararası yapının dayattığı bir durum olduğunu belirtmektedirler.
- Neorealistler devletlerin güç kazanma hırsının temel sebebi olarak onların güvenlik kaygılarını göstermektedirler.
- Dolayısıyla devletler birbirlerinin niyetlerinden hiçbir zaman emin olmayacaklar ve bu yüzden de rasyonel ve egoist aktörler olarak kendi çıkarlarını artırmaya çalışacaklardır. Bu da sonuçta birbirleri ile iş birliğine girmelerini zorlaştıracaktır. Oyun Teorisi bu mantığı açıklamada kullanılan en önemli araçlardan birisidir. • Neorealizmin iç politika ile uluslararası politikayı kesin çizgilerle birbirinden ayırması ve analizinde sistemik faktörlere, özellikle de sistemin yapısına, yer vermesi bu teorinin Sistemik ya da Yapısalcı Realizm olarak adlandırılmasına sebep olmuştur.

Neoklasik Realizm

Neoklasik realistler, Neorealizmin devlet davranışlarının sebebi konusunda sistemik faktörlere yaptığı vurguyu eleştirerek devletlerin sistemdeki davranışlarının hem uluslararası sistemden hem de iç politikadan kaynaklanan faktörlere bağlı olduğunu savunmuşlardır. Neoklasik Realistlere göre, göreceli güç kapasiteleri bir ülkenin dış politika parametrelerini oluşturan en önemli faktörlerden birisidir. Ancak bu maddi kapasiteler ile

dış politika davranışları arasında bir bağlantının kurulması gerekmektedir. Devletlerin uluslararası sistem algıları ve sistemdeki değişikliklere ayak uydurmak için izledikleri politikalar, genellikle sistemik baskılardan çok, iç politik faktörlere bağlı olmaktadır.

Savunmacı Realizm

Savunmacı Realistler, Neorealizm gibi devletlerin sistemdeki en büyük kaygılarının güvenlik olduğunu savunurlar. Devletler güvenlik ikileminin ortaya çıkmasını önlemek ve daha güvenli bir ortam yaratmak için daha ılımlı politikalar izlemeli ve yayılmacı politikalarını sınırlamalıdır. Çünkü eğer devletler çok fazla güç kazanma çabası içine girerlerse sistemin onları cezalandıracağını savunmaktadırlar. Savunmacı realistlerden Walt'a göre, anarşi altında devletler kendilerini korumak amacıyla ittifaklar oluştururlar. Bunu algıladıkları tehdide göre yaparlar. Yani devletler gücü değil tehdidi dengelerler. Savunmacı Realistlere göre, saldırı-savunma dengesi genellikle savunmada olan taraf lehinedir. Dolayısıyla, devletler saldırgan politikaların ne kadar gereksiz olduğunu anlayacaklar ve saldırgan politikalar izlemek yerine güç dengesi içindeki konumlarını devam ettirmeye çalışacaklardır. Savunmacı Realistler, saldırının mümkün olduğu durumlarda bile maliyetlerin her zaman elde edilecek kazançlardan daha yüksek olacağına işaret etmektedirler.

Saldırgan Realizm

Saldırgan Realizme göre, devletlerin kazanabildikleri kadar güç kazanmaları stratejik olarak anlamlı bir politikadır. Saldırgan Realistlere göre, anarşi altında devletlerin birbirlerinin niyetlerinden yüzde yüz emin olmalarına olanak yoktur. Bu yüzden bütün devletler kendi göreceli güç konumlarını geliştirecek fırsatları kollamalı ve tek amaçları hayatta kalmak olsa bile daha fazla güç kazanmak için uğraşmalıdır. Saldırgan Realistler saldırı-savunma dengesinin savunmadan yana olduğu görüşünü kabul etmezler. Onlara göre, ilk saldıran taraf genellikle kazanır.

Realizme Yöneltilen Eleştiriler

1. Realist teori, sadece güç politikaları ve çatışmalar üzerine odaklandığından tek boyutludur.
2. Realist teori yalnızca devletleri uluslararası politikanın aktörleri olarak görür ve bireyler ya da uluslararası örgütler gibi diğer aktörleri önemsemez.
3. Realistlere göre, devletler anarşi altında güç ve güvenlik kaygılarına göre hareket etmekte, bu da uluslararası sistemdeki tek davranış kuralının güç olduğu sonucunu doğurmaktadır. Hâlbuki günümüzde devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk ve gelenek kuralları bulunmakta ve bu kurallar devletlere haklar yüklediği kadar yükümlülükler de getirmektedir.